



FAMÍLIA I EDUCACIÓ A CATALUNYA

L'ocupació del temps fora de l'horari lectiu dels nois i les noies de primària i els recursos materials disponibles a les llars

Investigadors¹: Rafael Torrubia (coordinador),
Albert Bonillo
Eduardo Doval
Beatriz Molinuevo
Yolanda Pardo
Carmen Pérez

¹ Tots ells són professors de la UAB, i en el cas de Carmen Pérez a la UOC, sociologia.

L'estudi *Família i educació a Catalunya*

Presentació

Les dades que es presenten a continuació formen part de l'estudi ***Família i educació a Catalunya***. El seu objectiu és l'anàlisi de les pautes educatives de les famílies de Catalunya i de la seva repercussió en els processos de socialització dels nois i les noies de 6 a 12 anys escolaritzats en centres integrats al Servei Públic Educatiu, ja sigui de titularitat pública o privada.

Aquest objectiu es desglossa en diversos objectius secundaris: a) anàlisi descriptiva de les pràctiques educatives, els hàbits familiars i els valors que tenen repercussió en l'educació dels fills; b) detecció de variables de risc de problemes de socialització, així com de variables protectores; c) estudi de relacions entre variables i possibles relacions de causalitat entre elles; d) detecció de models de bones pràctiques que siguin susceptibles de ser difosos a través de programes de formació de pares i mares; e) detecció de zones geogràfiques i/o col·lectius susceptibles de ser objecte d'actuacions preferents; i f) elaboració de propostes de programes d'intervenció.

Els diversos apartats de l'estudi inclouen informació sobre: variables sociodemogràfiques de les famílies; relació família i escola; ocupació del temps fora de l'horari lectiu; recursos familiars; família i valors; normes i conflictes a la llar; pràctiques de criança parentals; clima familiar i variables individuals de socialització dels nois i de les noies.

Dades considerades en aquest primer estudi

En aquesta presentació s'avancen algunes dades preliminars de l'estudi referents a l'ocupació del temps fora de l'horari lectiu per part dels nois i de les noies i al grau de disponibilitat de determinats recursos materials a les llars catalanes (per a ús exclusiu del noi o la noia o compartit). Les activitats analitzades són: extraescolars (dins o fora de l'escola), veure la televisió a casa, jugar amb la consola i/o videojocs a casa, connectar-se a Internet des de casa, fer els deures, estar amb els amics, participar en esports o col·les i llegir. Els recursos materials considerats són: televisor, consola de

videojocs, ordinador sense connexió a Internet, ordinador amb connexió a Internet, aparell reproductor de vídeo o DVD i telèfon mòbil.

Les dades sobre l'ocupació del temps fora de l'horari lectiu s'han obtingut a partir de diverses preguntes d'un qüestionari per a pares en què es demanava a les famílies enquestades si el noi o la noia feia cadascuna de les activitats almenys un cop per setmana. Quan la resposta era afirmativa, es demanava el nombre de dies entre setmana i els caps de setmana que es feia l'activitat i el nombre mitjà d'hores de durada de l'activitat cada vegada que es realitzava.

Les dades sobre els recursos disponibles a la llar s'han obtingut a partir d'un ítem del qüestionari que demanava sobre les unitats de cadascun dels recursos de què es disposava a casa i d'una pregunta posterior sobre quantes d'aquelles es destinaven per a ús majoritari del noi o de la noia.

Fitxa tècnica de l'estudi²

Mostreig

1. Mostra representativa de CEIP de Catalunya. Disseny polietàpic estratificat: territori/hàbitat i titularitat centre (públic, concertat).
2. Primeres unitats mostrals: Centres educatius on assisteixen els nois/les noies (2n, 4t i 6è de primària).
3. Unitats finals d'anàlisi: Nois/noies de 6 a 11 anys i les seves famílies.
4. Selecció aleatòria; D'un grup de classe per centre.

5. Mostra final

942 famílies ($e=\pm 3,2\%$)

191 centres/grups classe

Les dades descriptives de la mostra estudiada es presenten a la Taula 1

Treball de camp : Maig a desembre de 2005.

Taula 1 Característiques de la Mostra

		Freqüència	Total
Centre	Públic	600	942
	Concertat	342	
Curs	2n	317	942
	4t	350	
	6è	275	
Hàbitat	>500mil	200	942
	50-500mil	303	
	5-50mil	337	
	<5mil	102	
Estatus	Baix	65	813
	Mitjà-baix	241	
	Mitjà-alt	330	
	Alt	177	
Sexe	Nena	463	942
	Nen	479	
Total			942

² La mostra i el treball de camp van se realitzats per GAPS, sota la direcció d'Oriol Molas

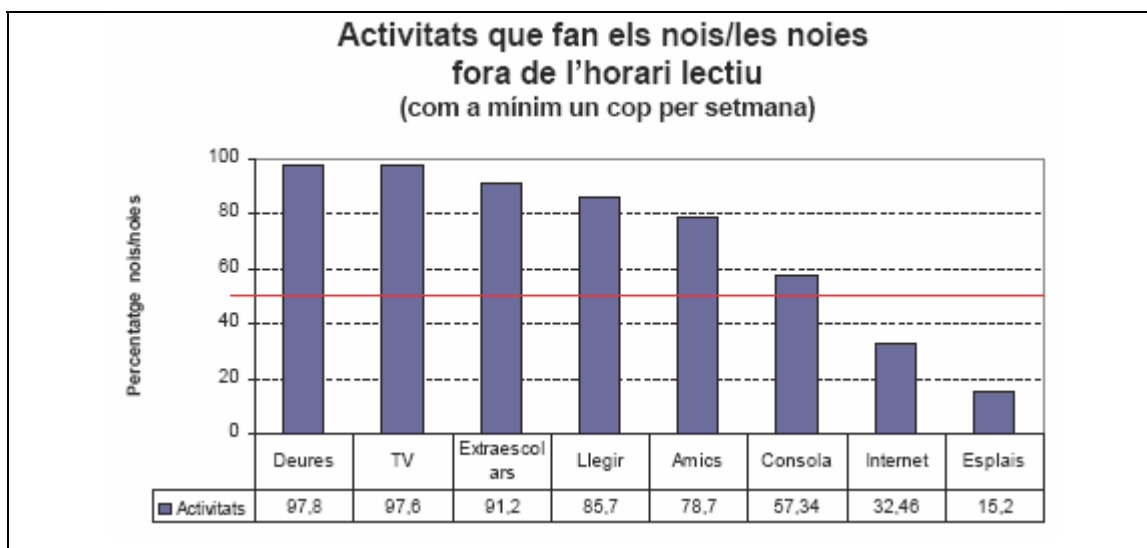
Resultats

L'ocupació del temps dels nois i de les noies fora de l'horari lectiu

Realització d'activitats com a mínim un cop per setmana

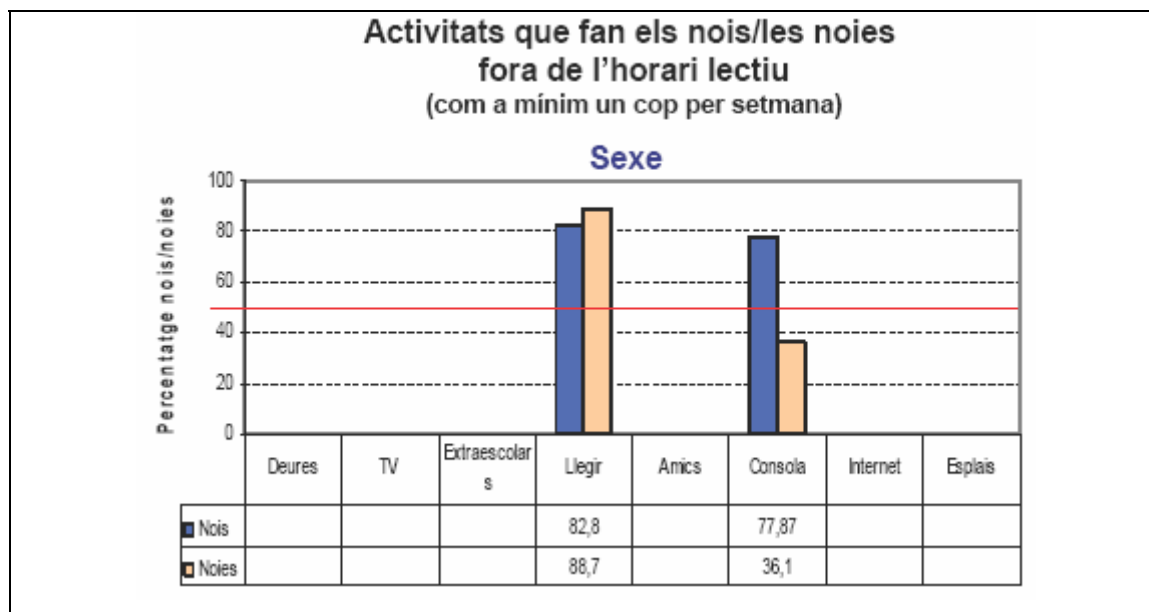
Els resultats mostren que, amb una freqüència mínima d'un cop per setmana, la majoria de l'alumnat fa deures i veu la televisió, més d'un 91% fa activitats extraescolars, al voltant del 80% llegeix i està amb els amics, prop d'un 57% juga amb la consola, un 32% es connecta a Internet i una mica més d'un 15% va a esports o colles (Figura 1).

Figura 1



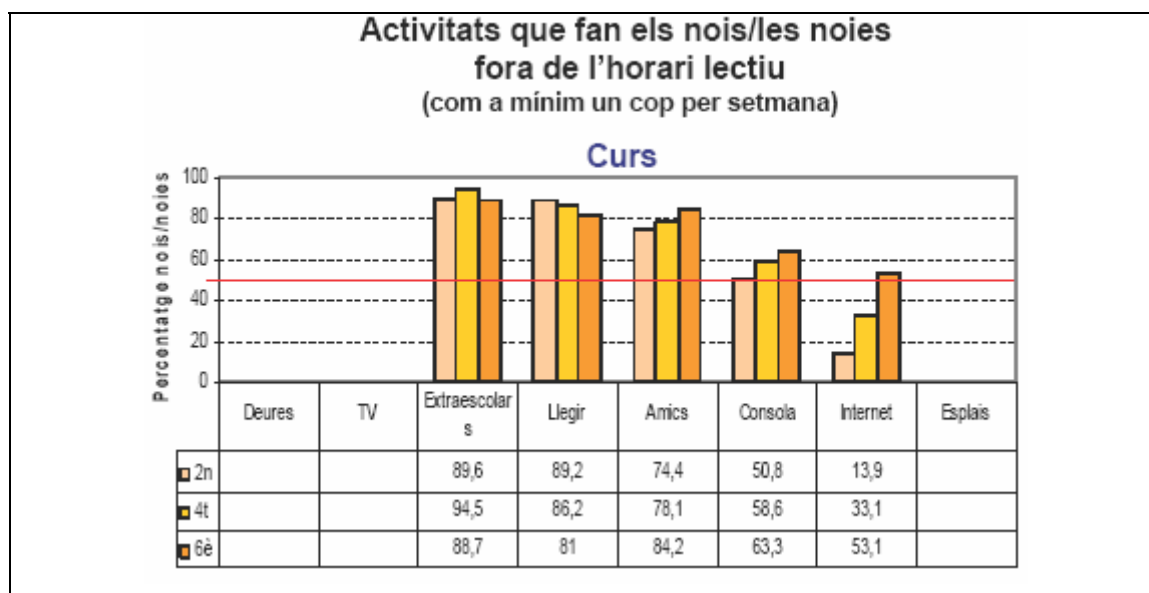
Desglossats per sexe, els resultats indiquen que el nois, comparats amb les noies, juguen més amb la consola (el doble), mentre que les noies llegeixen més que els nois. No s'observen diferències significatives en cap altra variable (Figura 2).

Figura 2



Quan s'analitzen les dades per curs, es constata que els alumnes de 6è estan més amb els amics, juguen més amb la consola i es connecten més a Internet, mentre que l'hàbit de la lectura tendeix a decreixre amb el curs. Per altra banda, també s'observa que les activitats extraescolars són practicades per un percentatge superior d'alumnes de quart que de qualsevol dels altres dos cursos estudiats (Figura 3).

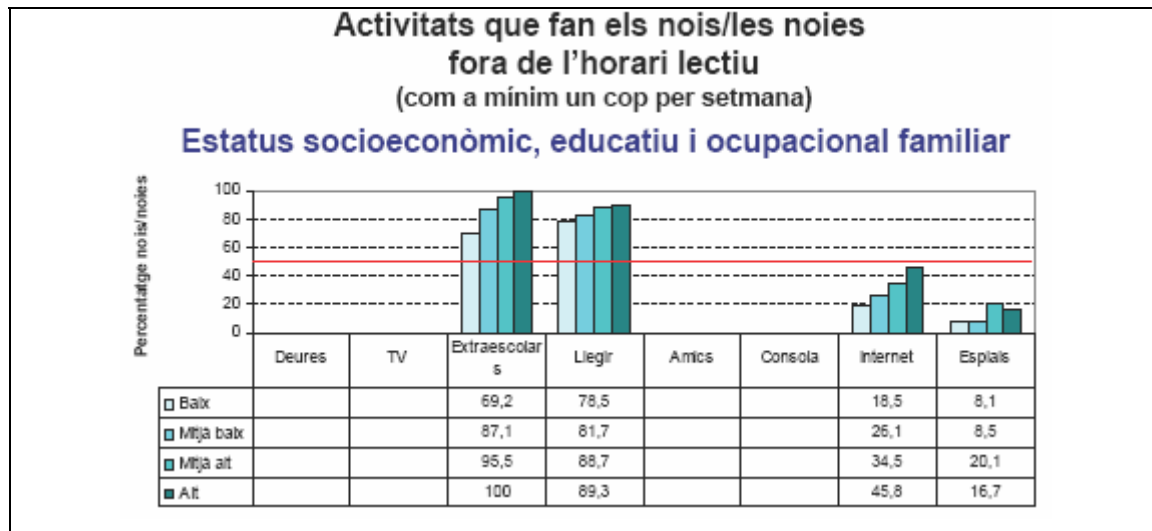
Figura 3



Quan els resultats es desglossen per estatus socioeconòmic, educatiu i ocupacional familiar s'observa que el percentatge de nois/noies que realitzen activitats extraescolars, llegeixen, es connecten a Internet i participen en esplais i colles, és

significativament superior quan la família té un estatus més alt (Figura 4). No s'observen diferències per a la resta de variables.

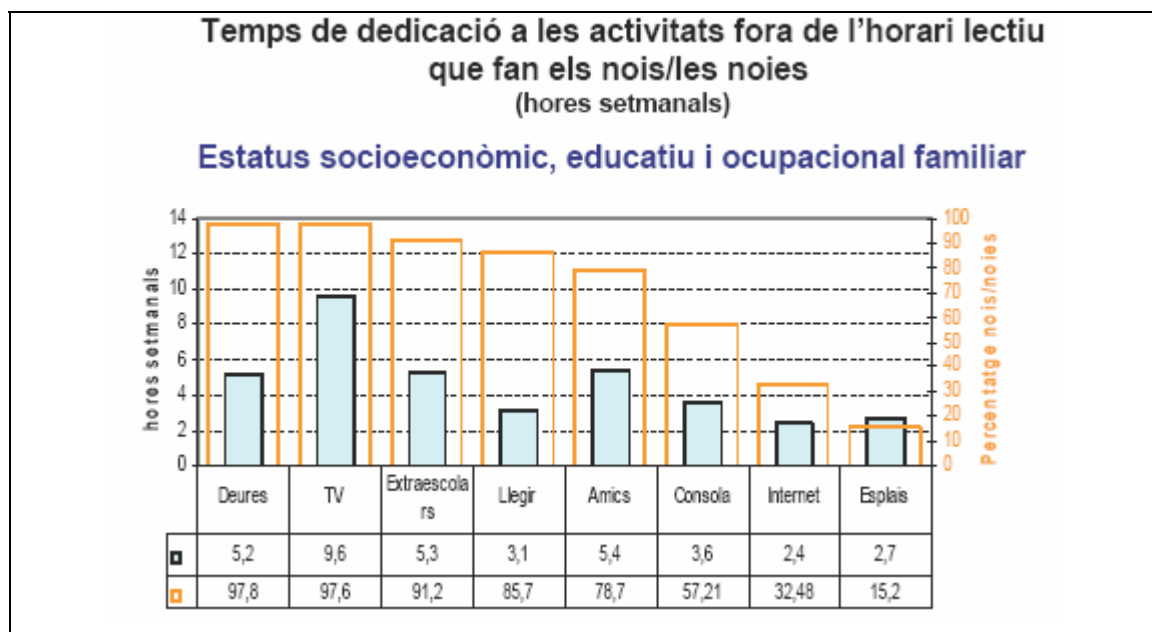
Figura 4



Temps setmanal dedicat a les diverses activitats

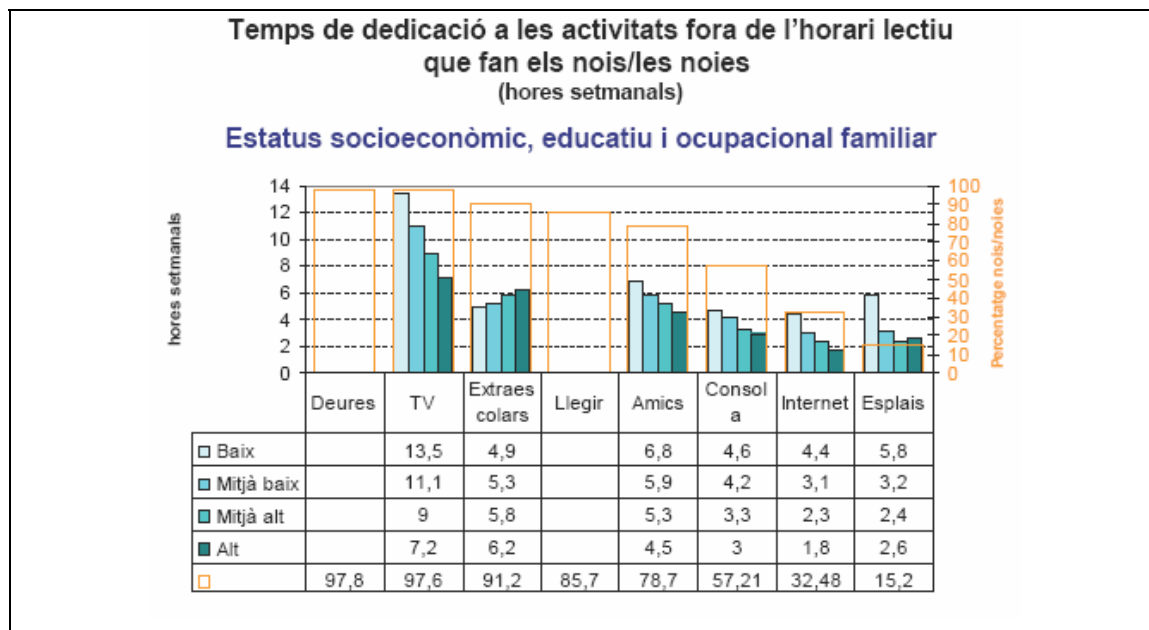
El temps mitjà dedicat a cadascuna de les activitats calculat a partir dels nois/noies que les fan és: fer deures, 5,2 hores; veure la televisió, 9,6 hores; activitats extraescolars, 5,3 hores; lectura, 3,1 hores; estar amb el amics, 5,4 hores; jugar amb la consola, 3,6 hores; connectar-se a internet, 2,4 hores i participar en un esplai, 2,7 hores (Figura 5).

Figura 5



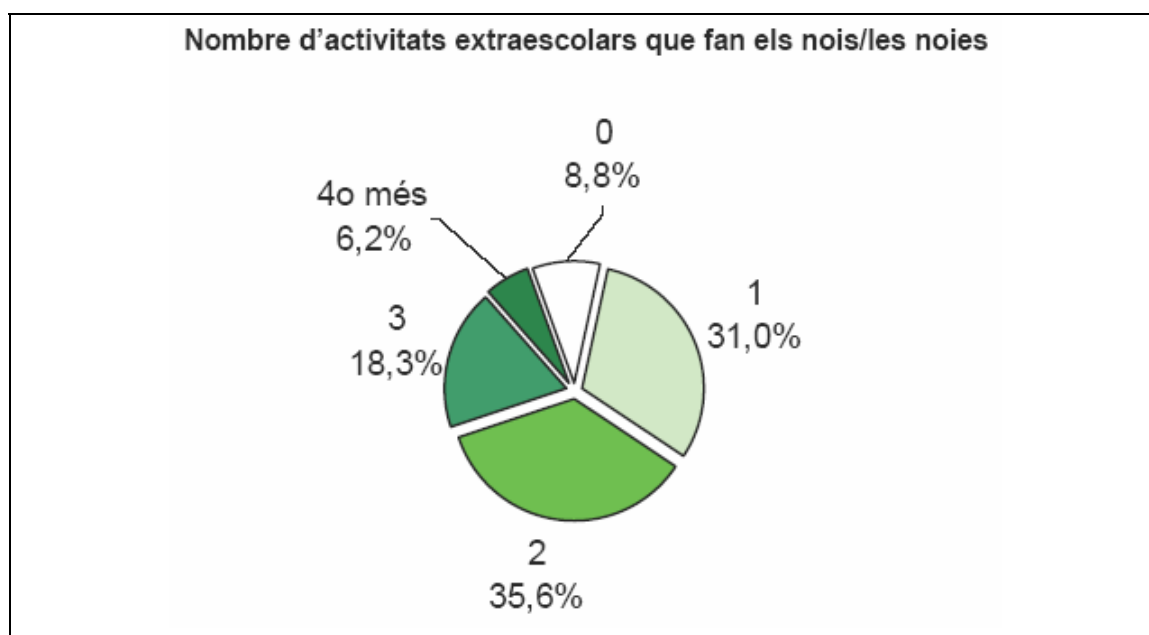
Quan les dades s'analitzen segons l'estatus socioeconòmic, educatiu i ocupacional de la família, els resultats mostren que, com més baix és aquest estatus, major és la dedicació dels nois i les noies a veure la televisió, a estar amb els amics, a jugar amb la consola, a connectar-se a Internet i a anar als esports; i menor, a fer activitats extraescolars (Figura 6).

Figura 6



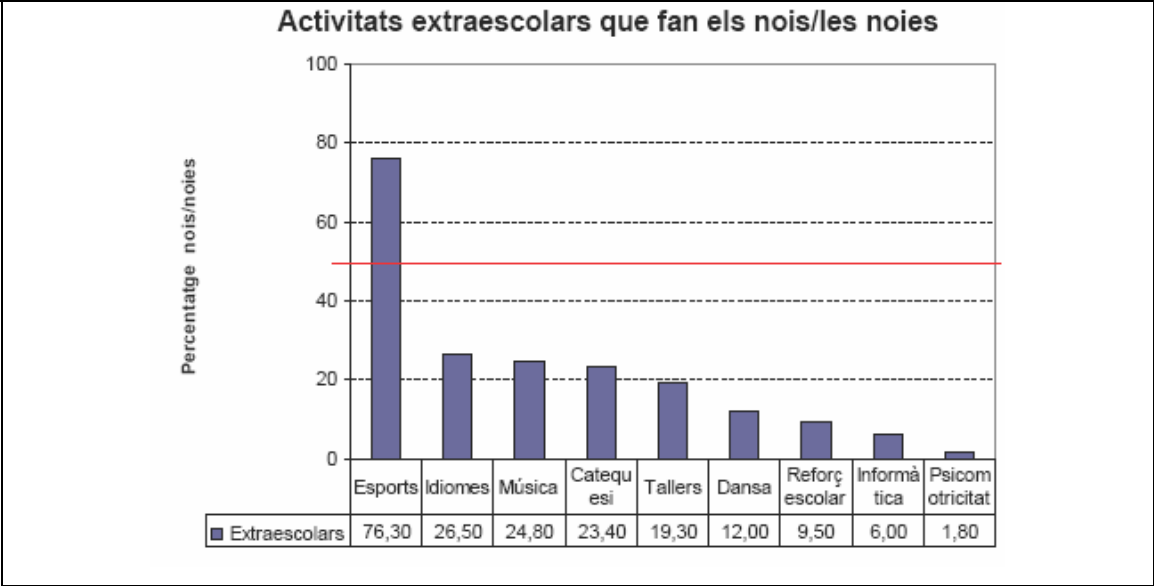
Les activitats extraescolars

Més d'un 91% de la mostra estudiada practica almenys una activitat extraescolar a la setmana. El nombre d'activitats modal per noi/noia és de dues, tot i que una quarta part de la mostra en fa tres o més (Figura 7).



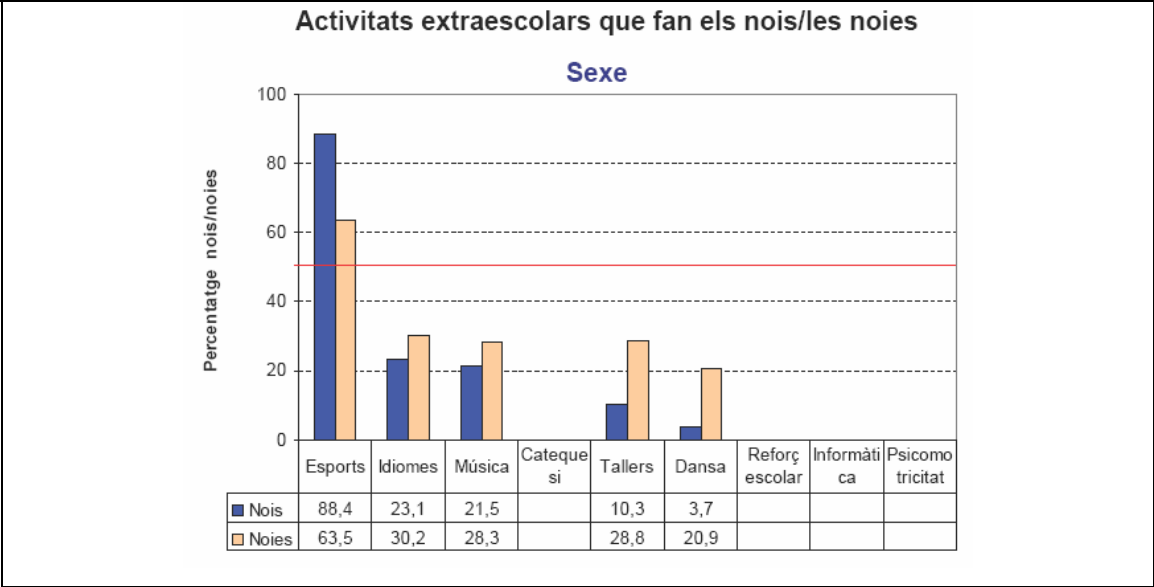
Considerant els nois i les noies que fan alguna activitat, la més practicada es l'esport (més d'un 76% de nois/noies), d'altres com idiomes, música, catequesi i tallers són realitzades per més d'un 20% d'escolars, les més minoritàries són la dansa, el reforç escolar, la informàtica i la psicomotricitat (Figura 8).

Figura 8



Quant a les diferències segons el sexe, els nois fan més esport i les noies, més idiomes, música, tallers i dansa (Figura 9).

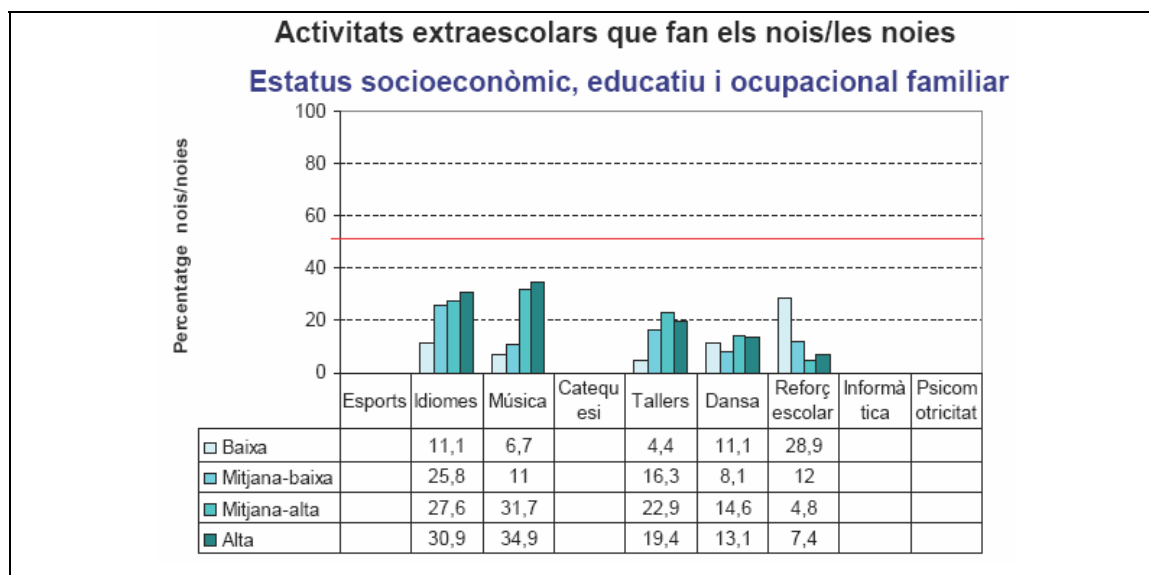
Figura 9



Quan s’analitzen les dades per estatus socioeconòmic i educatiu familiar s’observa que la pràctica d’idiomes, música, tallers i dansa està relacionada positivament amb

aquest estatus, mentre que la relació amb el reforç escolar és de signe contrari (Figura 10).

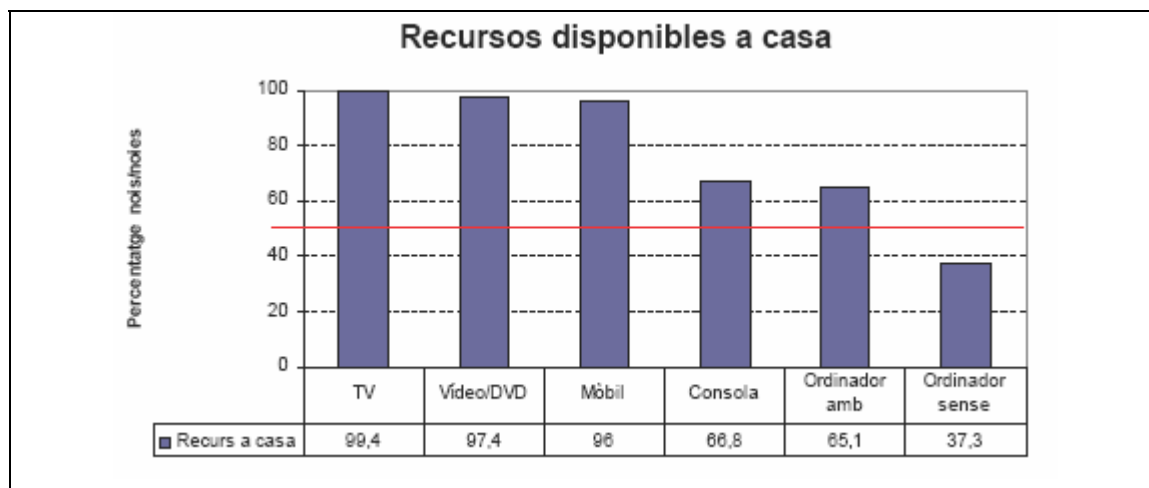
Figura 10



Recursos disponibles a casa

La Figura 11 mostra el percentatge de nois/noies en els domicilis dels quals es disposa com a mínim d'un d'aquests recursos. La pràctica totalitat de les famílies tenen televisor, reproductor de vídeo o DVD i telèfon mòbil; més d'un 65% de les llars disposa de consola i ordinador connectat a Internet, i prop d'un 40% manifesta tenir un ordinador sense connexió a Internet.

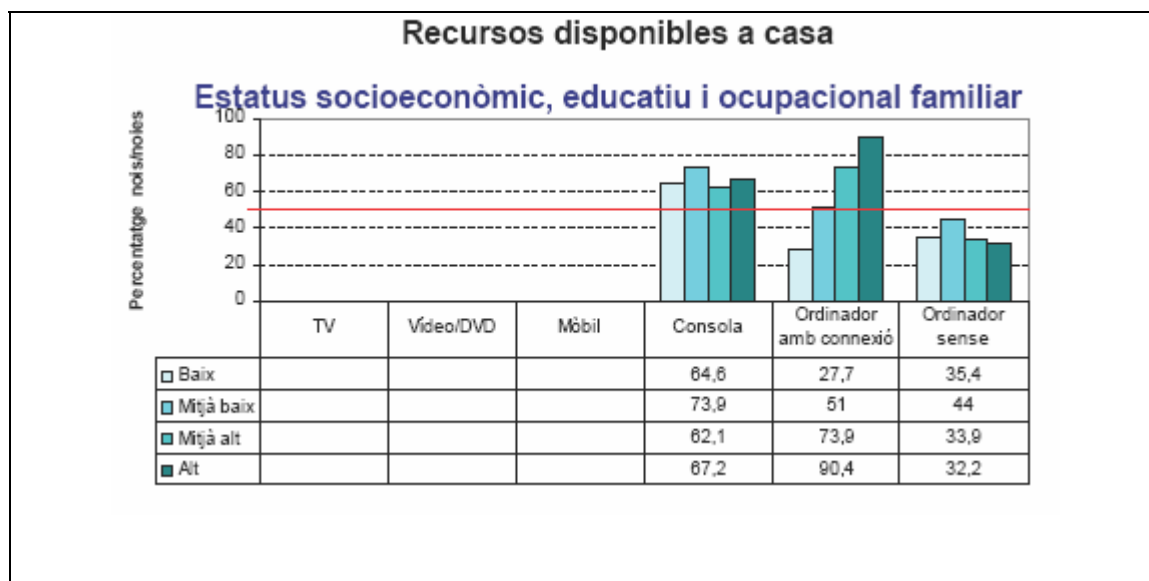
Figura 11



Els resultats desglossats per estatus socioeconòmic de les famílies mostren que la disponibilitat d'ordinador amb connexió a Internet està molt relacionada amb aquesta

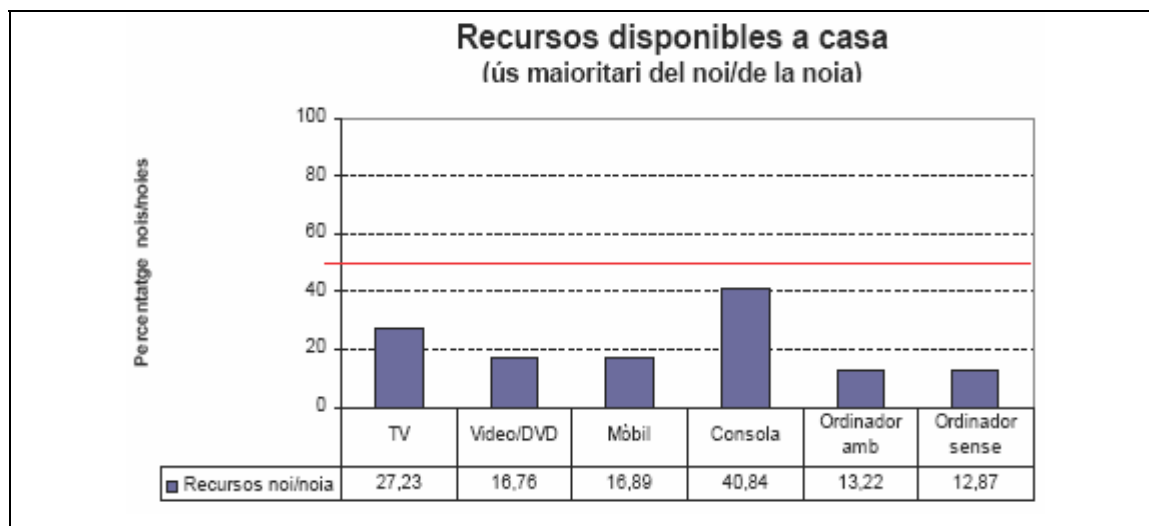
variable, sent les famílies d'estatus més alt les que més manifesten disposar d'aquest recurs i les d'estatus més baix les que menys (Figura 12).

Figura 12



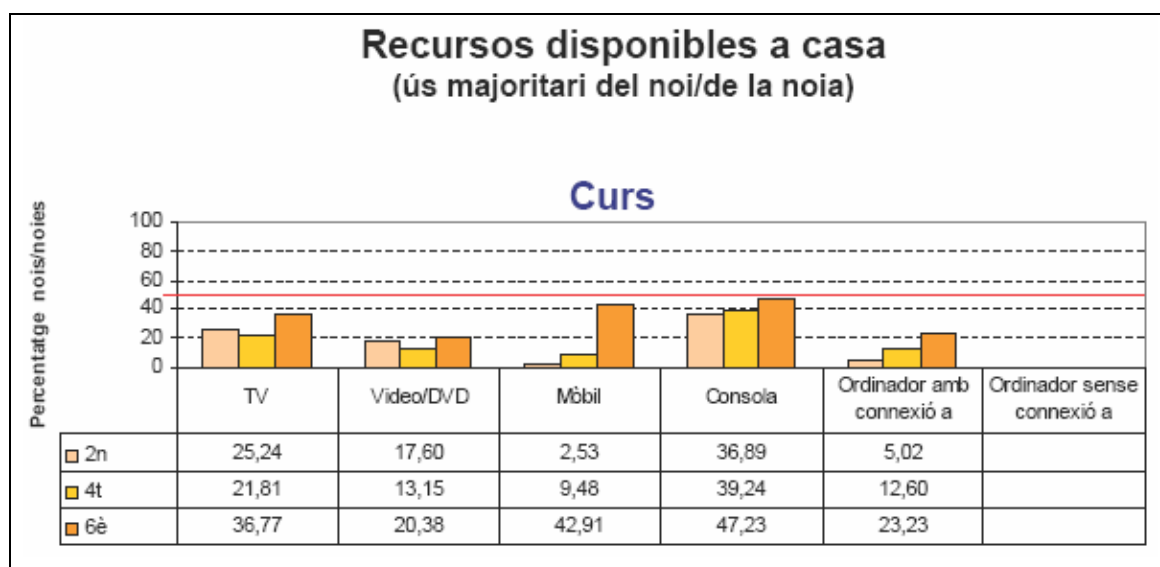
Pel que fa als recursos disponibles a casa per a ús majoritari del noi o de la noia, la Figura 13 ens mostra que un 40% de nois/noies té consola, quasibé un 30% té televisor, i entre un 10 i un 20% disposa de reproductor de vídeo/DVD, mòbil, ordinador connectat a Internet i ordinador no connectat a Internet.

Figura 13



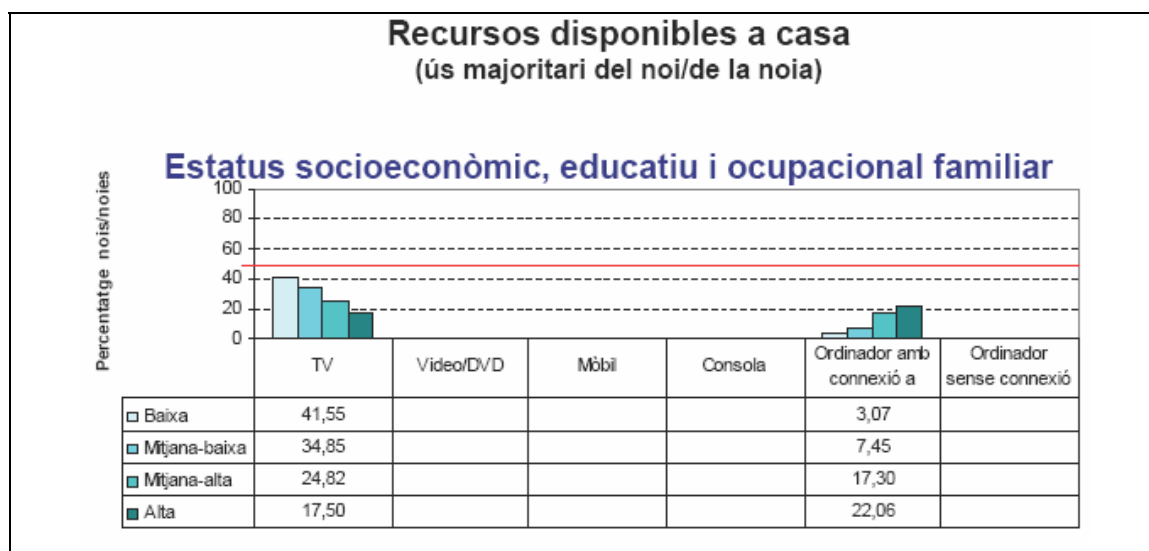
La Figura 14 ens mostra els resultats després de desglossar les dades anteriors en funció del curs. En general, la disponibilitat de recursos és més gran pels nois/noies de 6è de primària. És important remarcar aquest efecte pel que fa a la disponibilitat de telèfon mòbil.

Figura 14



Les dades anteriors també s'han analitzat per estatus socioeconòmic, educatiu i ocupacional de la família. L'anàlisi posa en evidència que un percentatge més elevat de nois/noies de famílies d'estatus inferior disposa de televisor, mentre que tenir un ordinador connectat a Internet és més freqüent en els d'estatus més alt (Figura 15).

Figura 15



Resum

Un 14% de nois/noies no llegeix a casa o ho fa amb una periodicitat inferior a un cop per setmana. Un 32% de nois/noies es connecta a Internet almenys un cop per setmana. Un 91% de nois/noies fa almenys una activitat extraescolar a la setmana (dins o fora de l'escola). Un 76% de nois/noies que fan activitats extraescolars practiquen algun esport.

Estudiar idiomes, música, anar a catequesi i fer tallers, són activitats practicades per aproximadament un 20% de nois/noies que fan activitats extraescolars.

Es troben diferències entre nois i noies pel que fa a l'ocupació del temps lliure: hi ha més noies que llegeixen, estudien idiomes, estudien música, fan tallers o practiquen dansa i hi ha un percentatge superior de nois que juguen amb la consola i fan esport extraescolar.

A mesura que augmenta el curs, es detecta una certa davallada en el percentatge de nois i noies que llegeixen almenys un cop a la setmana.

L'estatus socioeconòmic, educatiu i ocupacional de la família es relaciona amb la forma d'ocupar el temps dels nois i les noies:

- a) A major estatus, major és el percentatge de nois/noies que fan activitats extraescolars, llegeixen, es connecten a Internet des de casa i van a un espai.
- b) Quan es consideren només els nois i les noies que fan cada activitat, com més alt és l'estatus familiar, més temps dediquen els nois i les noies a activitats extraescolars, i menys a veure la televisió, a fer deures, a jugar amb amics, a jugar amb consoles, a connectar-se a Internet i a anar als espais.
- c) Considerant només els nois/noies que fan alguna activitat extraescolar, un estatus familiar més alt es relaciona amb percentatges superiors de nois i noies que fan idiomes, música, tallers i dansa i amb percentatges inferiors de nois i noies que van a classes de reforç.

L'estatus socioeconòmic, educatiu i ocupacional de la família es relaciona amb diferències en disponibilitat de determinats recursos educatius i en la forma d'utilitzar aquests recursos:

- a) La disponibilitat d'Internet a les llars està fortament relacionada amb l'estatus familiar. Mentre que quasi un 90% de nois i noies de nivell alt disposen almenys d'un ordinador a casa amb connexió a Internet, només un 28% de nois/noies d'estatus baix gaudeixen d'aquest recurs.
- b) La disponibilitat d'aparell de TV per a ús majoritari del noi/de la noia està inversament relacionat amb l'estatus familiar mentre que la disponibilitat d'ordinador connectat a Internet per a ús majoritari del noi o de la noia hi està directament.

Conclusions

El temps fora de l'horari lectiu genera actualment majors desigualtats socials que el temps lectiu. L'accés a determinats recursos (activitats extraescolars i Internet), la pràctica de determinades activitats i el temps dedicat a les diverses activitats, estan relacionats amb l'estatus socioeconòmic, educatiu i ocupacional de les famílies.

Aquestes diferències en la possibilitat de gaudir de determinats recursos educatius podrien estar relacionades amb les diferències en rendiment escolar observades en el nostre país en funció de les característiques socioeconòmiques, culturals i ocupacionals de les famílies.

És necessari posar en marxa polítiques que garanteixin la igualtat d'oportunitats en l'accés a tots els recursos educatius fora de l'horari lectiu.